

RELIGIO DEORVM

ACTAS DEL COLOQUIO INTERNACIONAL DE EPIGRAFÍA
(CULTO Y SOCIEDAD EN OCCIDENTE)

EDITORIAL AUSA

Apartado Correos 101 - 08028 SABADELL (Spain)

EL CULTE FUNERARI A LA TARRACONENSE: LA DARRERA DESCOBERTA AL RIBERAL DE L'EBRE

Margarida Genera i Monells *

Tot i que és una troballa molt recent, i per tant encara no estudiada a fons, considerem interessant oferir aquí la primera notícia sobre una làpida localitzada a la partida de la Fontjoana, al pas de l'Ase, prop de Vinebre.

L'indret d'aquesta descoberta és al peu d'un turó on s'alça una fortificació bastida cap a la darrera del segle I aC., com a punt d'observació o vigilància sobre l'Ebre. D'altra banda, la podem relacionar amb altres jaciments dels voltants.

Es tracta d'una estela funerària amb elements iconogràfics de tipus astral; és de gres d'un to grisenc i mesura 250 cm d'alçària màxima, 68 cm d'amplada i 28-30 cm de gruix.

Dintre una orla de 9'5 cm que ressegueix el perímetre, podem distingir-hi quatre parts:

1. La superior és acabada en semi-cercle i decorada amb tècniques de baix-relleu.

Hi ha representat un estel o una creu de sis braços amb sis cors que omplen els espais; el centre és format per dues circumferències concèntriques i sota aquesta composició de conjunt apareix la figura d'un creixent.

2. Comprèn la *tabula ansata* amb tres ratlles on llegim dos noms personals: el d'un pare C(aius) AEBVTIVS TARDVS i del seu fill C(aius) AEBVTIVS VERECVNDVS adscrit a la legió VI.

3. Dintre un camp de 74 x 52 cm hi ha una inscripció de 23 ratlles. El deteriorament de les lletres fa difícil la lectura del text; això no obstant, podem constatar-ne el caràcter poètic i la mètrica. Hi llegim un altre nom personal, VALERIA LAVRA, molt probablement la mare del difunt i que es va encarregar de fer alçar el monument.

4. És un quadre no inscrit, possiblement reservat per a un altre text que no es va arribar a gravar.

Actualment aquesta troballa és matèria d'un estudi aprofundit dels Drs. Genera, Mayer, Pons i Prevosti.

En resum, la inscripció recorda la mort sobtada del fill, a l'edat de 18 anys, i conté una lamentació pel fet que mai més no tornarà a la seva pàtria d'origen.

Dintre la península aquest poema només és comparable amb alguns conjunts d'inscripcions de Tarragona i Cartagena. Des del punt de vista mètric possiblement sigui el més correcte i el més llarg.

A part d'Hispania, aquest tipus d'estela el trobem especialment a la Gàl·lia, a Germània i a Pannònia, amb una vinculació molt estreta al Pròxim Orient.

* Servei d'Arqueologia, Generalitat de Catalunya

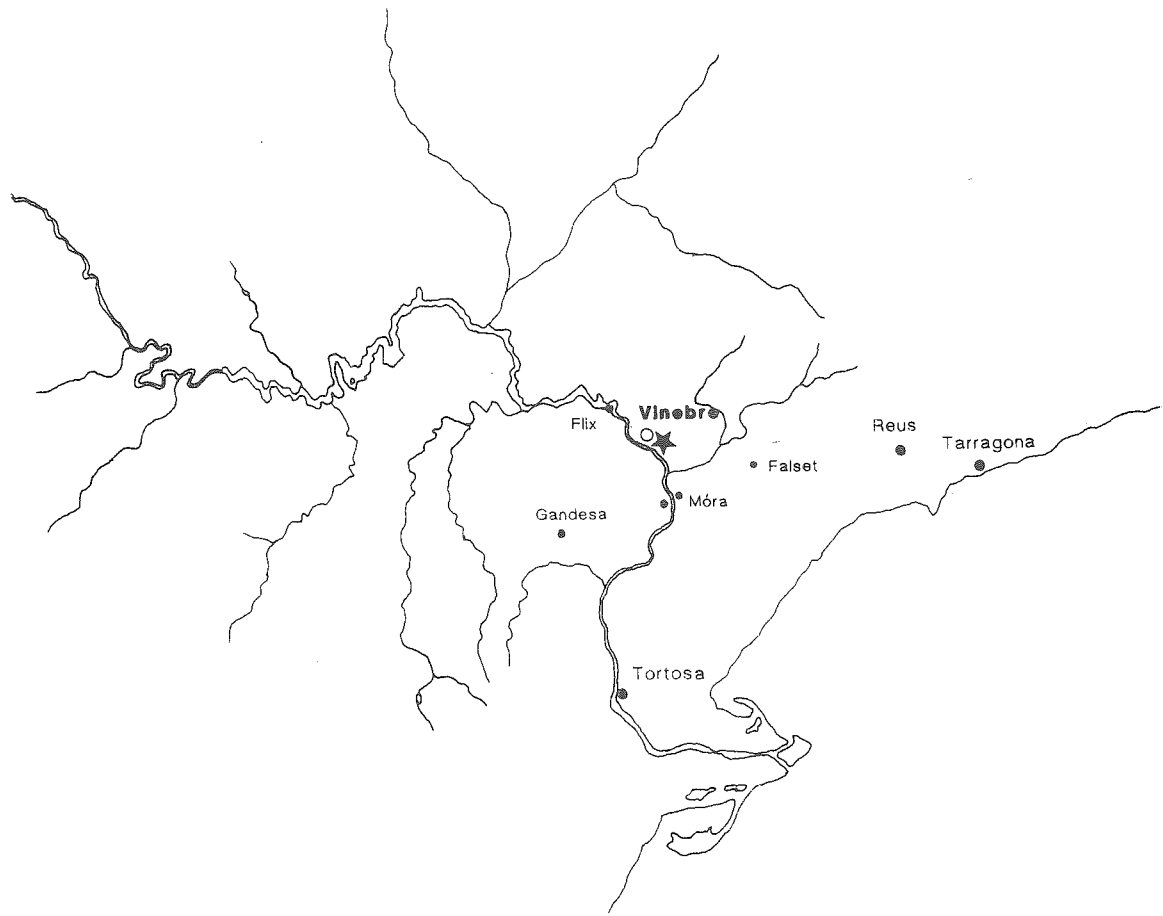

Figura 1. ★ Lloc de la descoberta

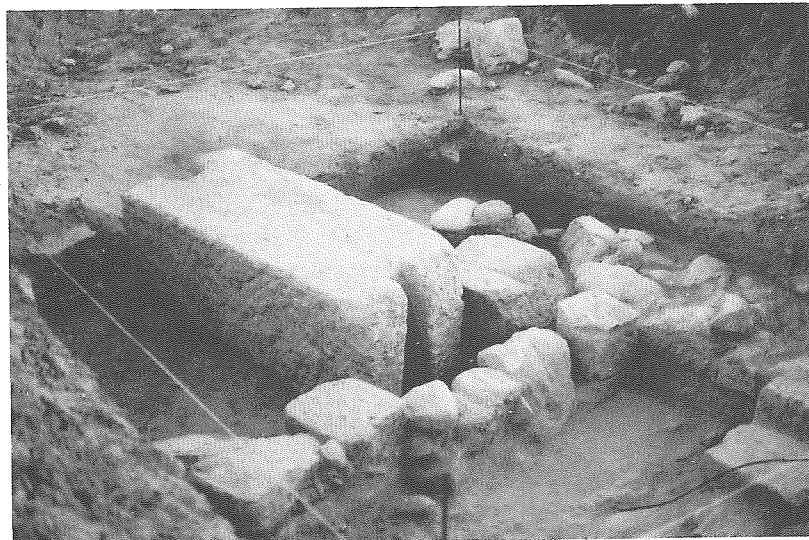

Figura 2. La Fonjoana: detall de l'excavació. (campanya del 1988)

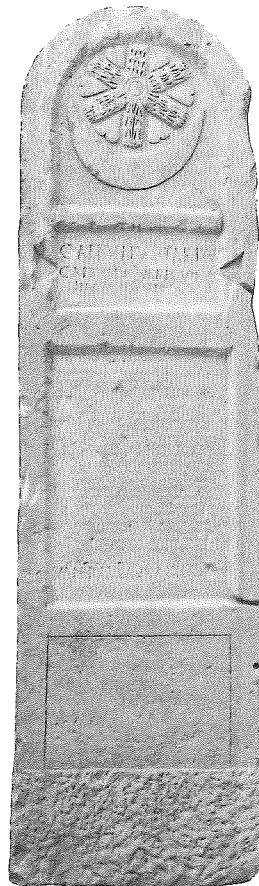

Figura 3.
Detall de l'estela
de Vinebre.

Pel que fa a la decoració, podem afirmar que aquesta simbologia astral és comuna a les cultures del Mediterrani.

L'estat actual de la investigació en aquesta matèria no ens permet d'establir, d'una manera ben concisa, l'origen dels temes representats ni el seu significat. Ens hem de limitar, doncs, a unes constatacions provisòries i unes simples hipòtesis.

La figura de la creu, podria ser una versió del disc solar o la rosàcia de sis pètals, que apareix sovint a les esteles d'època romana, i, els que semblen cors, fulles d'heura estilitzades. D'altra banda, sabem que en molts dels cultes de l'antiguitat el tema de la lluna té una relació amb la mort.

Aquesta estela va aparèixer al costat d'un carreu de jaspí de la pedrera de Tortosa (160 × 66 × 63 cm); totes dues peces –probablement provinents d'una necròpolis dels segles I-II dC. situada en una partida propera, Les Raboses de la Capitana– havien estat aprofitades per a la construcció d'una premsa del s. V dC. en el punt de la descoberta.

BIBLIOGRAFIA

- GENERA i MONELLS, M., *Evolució del poblament prehistòric i protohistòric a les comarques de la Ribera d'Ebre i Priorat*. Resum de la tesi Doctoral, 1979. Universitat de Barcelona, (publicat un resum).
- GENERA M. i GUINOVART, J.M., *Iconografia de les esteles discoïdals del Vinebre. Antecedents*. In *Jornades d'estudi sobre les esteles discoïdals dels Països Catalans*. Reus, gener 1988. (En premsa).